

EDINOST

Glasilno slovenskega političnega društva za Primorsko.

•V olinosti je moč

«EDINOST» izhaja vsako sredo; ena za vsa leta je 4 gl. 40 kr., za polu leta 2 gl. 30 kr., za četrt leta 1 gl. 20 kr. — Posamzna številka pri upravnistvu in po tržičkah v Trstu se dobivajo po 8 kr. — Naročnine, reklamacije in inserate prejema Upravništvo »via Zonta 5«.

Vsi dopisi se pošiljajo Uredništvu »via S. Lazzaro« Tip. Hala; vsak mora biti frankiran. Rokopisi brez posebne vrednosti se ne vračajo. — Za prejetje jezika vrsto navedenih in postavljenih se zaračunajo po pogodbi — prav eno; pri kratkih oglasih z drobnimi črkami se plačuje za vsako besedo 3 kr.

Italijanski kralj na Dunaji.

Kar smo pred malo dnevi še dvomili, to se je zgodilo, italijanski kralj je bil zadnje dni meseca oktobra na Dunaji gost našega cesarja. Ta dogodba je brez dvombe politično važna i pomenljiva za mejnarodne razmere mej Avstrijo in Italijo, ker prijateljstvo mej vladarji zelo vpliva tudi na narode. Predno se je shod sklenol, morala je italijanska vlada dati dokaze ozbiljne volje, da je protivna onemu rovarstvu, katero sega po primorskih deželah in južnej Tirolski ter v teh zadnjih duhove razburja.

V resnici, iznenadilo nas je tako naglo skleneno prijateljstvo mej Avstrijo in Italijo, saj nismo bili vajeni čuti od one strani Soče dobrih besed in odkritosrčnosti. Tam so prekrščevali naše gore in reke v toja imena ter na zemljevidu postavljali svoje meje na našo zemljo. Brez važnih uzrokov tedaj gotovo ni prišel italijanski kralj pozdravljat našega cesarja i s tem potrjevati miroljubnosti do Avstrije. Pogledimo nekoliko v dogodbe zadnjih let, morda najdemo ključ do te uganke.

Ko je Bismark leta 1870 Francosko v prah potepal, mislil si je, da jo je uničil za polu stoletja, a zelo se je prevaril in v malo letih se prepričal, da se ni le opomogla, temuč celo jako okrepila. To ga je prestrašilo, ker mu je dobro znano, da francoski ponos ne pretrpi ponižanja, ampak hrepeni po maščovanju. Zato je Bismark iskal zaveznikov na levej in desnej, najbolj zato se je trdno odklonil Avstrije in Rusije; prav zato je dal tudi Francozom prosto roko v Afriki tem bolj, ker mu ni bilo neznan, da pridite tam Italija in Francoska navskriž, da se v Italiji srd zbudi na Francoze, ki jo preplasijo iz sladkih sanj starorimske mogočnosti ter spominjo, da utegne udariti kdaj še drug Brenus na kapitol. In Bismark se ni zmotil, on je svoj namen popolnoma dosegel: osamil je Francijo in tudi Italijo, da je to mogel nase priklenoti, ker do zdaj se je še vedno zanašala na francosko prijateljstvo in pomoč v ugodnem času. To je prvi uzrok, da je prišel kralj Humbert — v Canoso — Beč.

Bismarka dalje zelo straši širer se socializem, ta pošast mu ne daje ni po noči ni po dnevi miru. To razodevajo vsa njegova dejanja poslednjih let; ta strah ga je omedlil, da je začel prijazniše postopati s katoliško duhovščino in skrbeti, kako bi zboljšal stanje delalcev i nižjih stanov; zarad tega strahu je tudi začel vplivati na vlade, da socializmu pota zagrada. Ker pa je v Italiji socializem uže zelo razširjen, zato mu je Italije prijateljstvo toliko bolj na srci, ker bodo njegovi sveti več vspeha imeli.

Vprašati bi utegnel kdo, zakaj ni šel kralj Humbert v Berlin, ampak na Dunaj, če je Bismarku res toliko ležeče na italijanskem prijateljstvu. Odgovor je lahek: zato, ker je na Dunaji še ugodniše mesto, nego v Berlinu, i ker Bismark, zvita buča, neče buditi na Francoskem mržnje do Nemčije. To je drugi uzrok, zakaj je Bismark italijanskemu kralju pot na Dunaj potrebil.

A tudi v Italiji se je potreba prijateljskih razmer z Avstrijo uže davno kazala in Italija bi bila modro storila, da se je tega prijateljstva zagotovila takoj potem, ko je bila zedinjena, ker bi se bila mirnejše in srečnejše v notranjem razvijala, da je pohlep po tujih deželah ni motil in oviral; tudi v zunanjih zadevah ne bi bila lovila slepe miši, kakor jo je v resnici. Če tudi jo od časa, kar se je zedinila, nobeden ni sovražil, vendar je resnica, da tudi nobenega pravega prijatelja ni imela. Angleška se zanjo ni več brigala in z orožjem bi se jej bila nasproti postavila, da je v srednjem morji iskalja novih pridobitev, toisto bi bila storila tudi Francija, ker obe te državi ne bi nikakor mogle trpeti,

da bi tretja hlepela po morji in zemljah, katere smatrate za svoje, ali za svojo dedščino.

Italija je to bridko čutila in morala se je uveriti, da od Angležev in Francov nima nič pričakovati; videla se je osamljeno uže poprej; kar pa so se Francozi polastili gospodarstva v Tunisu, po katerem je ona hrepenela, čutila se je razžaljeno in jeza jo je napolnila zoper Francoze; ni tedaj čudo, da išče v zvezi z Avstrijo in Nemčijo leka za rano, katero jej je vsekala Francoska.

Da se je italijanski kralj pred mogočnim ruskim carjem sešel z našim vladarjem, to ima tudi svoje uzroke. Znano je, da je bil rajski minister zunanjih zadev, baron Haymerle, poprej poslanec v Rimu in pri laškem dvoru in vladni persona grata, tedaj tudi verjetno, da je uže on shod pripravil, in še bolj znano je, da so Madjari veliki prijatelji Italijanom, pa prav tako hudi nasprotniki Rusom. Tega ni treba dokazovati, ker je zgodovinsko potrjeno in se razodeva vsak dan v njihovih časnikih i drugod pri vsacej priliki. Madjarski krogi so tedaj pri dvoru vplivali na omenjeni shod in svoj namen dosegli — madjarska politika triumfirala.

Shod obeh vladarjev ima gotovo, to priznava vsak, politično važnost; vladna Italija se je sprijaznila z vladno Avstrijo, če pa tudi narodna Italija z narodno Avstrijo, to je drugo prašanje, dosti važniše od prvega. Italijanski kralj ni Italija, on se mora uklanjati vladajočim strankam in te stranke same so podobne listu na drevesu, veter popihne ter jih odnese, zato pa na stalno, odkritosrčno zvezo z Italijo ni misliti.

Nam se ne dozdeva le, temuč do živa smo uverjeni, da Bismark te zveze dela le sebi i Nemčiji na korist, brez sočutja do drugih držav i narodov, i da z mečem preseka vsako zvezo prvo uro, ko mu ne bode več ugodna. Ako nas bi zgodovina ne učila, uže iz dejanskih i natornih razmer nam mora jasno biti, da je zveza Italije, Avstrije i Nemčije nenaravna, ker mej narodi nema sočutja; Nemeč i Slovan, Italijan i Nemeč, kak razloček, kaka mrzlost! Kar pa ni naravno, to ne more imeti obstanka, to je mrtvo porojeno. Mi se torej ne moremo navduševati za kako stvar, in žal nam je, da Avstrija ni poprej podala roke Rusiji, onej velesili, ki jej je vedno, tudi v najhujših viharjih, zvesto na strani stala; onemu narodu, ki ima z večino avstrijskih narodov enake težnje, eno in isto civilizatorno nalogo. Taka zveza bi bila naravna, trajna in svet osrečavajoča. K njej bi se po naravnem nagibu i naravnih zakonih pridružila tudi Francoska i boljše bi na svetu bilo.

Deželni zbori.

Tržaški.

Šesta seja, dne 18. oktobra.

Poslanec Artelli v imenu deželnega odbora poroča o tem, kaj je storila vlada v povzdigo avstrijsko-ogerske trgovinske mornarice in se sprejmo dotični predlogi deželnega odbora.

Potem pride na vrsto deželnega odbora poročilo o Vidacovičevem predlogu, zastran neposrednje i neodvisne železnične zveze z notranjimi deželami. Ko se prebere dotično poročilo, ki poudarja združene korake obeh mestnih zastopstev, vedno rastočo konkurenco mesta Reke in sklepe ljubljanskega deželnega zbora, sprejmeta se dotična predloga, ki se tako le glasita:

1. Tržaški deželni zbor pozdravlja sklepe visocega kranjskega deželnega zbora od 1. in 14. oktobra s zadovoljnostjo in želi, da bi ti koraki bili vladi ozbiljen nagib, da se Rudolfova železnica zveže neposrednje in samostojno s tržaško luko.

2. Deželnemu odboru se naroča, naj pošlje resolucijo visocej cesarskej vladi.

Zdaj se začne obravnavati deželnega odbora zakonski načrt o varstvu poljskih pridelkov. Za generalno debato se ne oglasi nobeden, toraj se preide k družemu branju.

Pri §. 16 praša poslanec Nadlišek, kdo so poljski čuvaji.

Poslanec Defacis odgovori, da so v §. določeni.

Poslanec Nadlišek se s tem ne zadovolji, ker se razni v §. imenovani čuvaji ne pečajo s poljskim varstvom.

Poslanec Nabergoj se ujema z Nadliškom, obžaluje, da poljskih čuvajev ni in upa, da občina take priskrbi.

Poslanec Burgstaller potrjuje, da je slabo s poljskim varstvom, vendar meni, da bi začasno varstvena straža pri tem pomagala.

Poslanec Loser se pridruži tudi Nadliškovemu mnenju.

Ko sta Burgstaller in Nabergoj govorila o nalogi varstvene straže, odgovori poročevalec Defacis, da bi varstvena straža to opravilo teško prevzela in priporoča, naj se zakonski načrt sprejme, kakršen je.

Burgstaller svoj predlog preklie in §. se sprejme.

Pri §. 33 se uname dolga debata glede tega, naj se premeni globa v posilno delo, katere se Nabergoj krepko vdeležuje.

Poslanec Dompieri se ujema z Nabergojevim predlogom ter si pridruže, staviti ga pri tretjem branju.

Pri tretjem branju se sprejme prvih 15 paragrafov brez ugovora. Pri §. 16 se poprime poslanec Monti Burgstallerjevega predloga, naj se varstvenim organom naloži poljsko varstvo.

Vladni zartopnik, dvorni svetovalec pl. Rinaldini izreče, da ni nobenega zadržka zoper to, ker imajo varstveni organi nalogo, vlastnino varovati in se njihovo področje strinja s žendamerijskim.

Burgstaller izjavi še, naj bi varstvena straža le na pomoč bila, Loser pa izrečno poudarja, da ima občina dolžnost, nastaviti poljske čuvaje. Nabergoj je zoper pripomoč varstvene straže, Defacis pa zanjo.

Pri §. 20 stavi Burgstaller svoj predlog, ki se sprejme.

Pri §. 33 nasvetuje Dompieri dostavek po Nabergojevem predlogu, naj se zaporni dnevi spremenijo v posilne delalne dneve, a predlog pada in paragraf se brez premembe sprejme.

Potem se sprejmo še vsi drugi paragrafi.

Šedma seja, dne 19. oktobra.

Gosp. Burgstaller poroča v imenu deželnega odbora o zakonskem načrtu glede varstva divjačine, in sprejme se vseh 12 paragrafov v prvem in drugem branju. Predno se preide na drugi predmet, stavbeni zakon, prebere se poročilo deželnega odbora o prošnji društva »operajo«, naj se sprejmo v stavbeni zakon primerne določbe zastran varstva delalcev pri stavbah. Deželni odbor prosi, naj zbor na znanje vzame to prošnjo, katerej se je uže večidel ustreglo z novo stavbeno postavo. Poslanec dr. Dompieri prebere potem 32 prvih paragrafov postavbe, ki se v prvem in drugem branju z nebitvenimi pomembami sprejmo. — Potem se seja sklene.

Kranjski.

Šesta seja, dne 11. oktobra.

Deželni glavar naznani več vlog, ki se izročijo dotičnim odsekom. Potem se prebere dopis hrvatske deželne vlade glede zgradbe mostu čez Kolpo pri Vinici, v hrvatskem jeziku in potem — brez potrebe — v nemškem prevodu.

Računski sklep normalno šolskega zaklada se odobri.

Za gradbo ceste Idrija-Vrščevce se dovoli iz deželne blagajnice 5900 gl. s tem pogojem, da država privrže 11.800 gl.

Sprejme se potem proračun blaznično-stavbenega zaklada za leto 1882 in naloži deželnemu odboru, naj poroči e. k. ministerstvu za notranje zadeve, da deželni zbor preklicuje svoj sklep od 10. julija 1880, po katerem je bil deželni odbor pooblaščen, najeti posojilo in zanje zastaviti nekaj obligacij kranjskega deželnega zaklada. Enako se brez ugovora odobri računski sklep blaznično stavbenega zaklada za leto 1880.

Prošnja dramatičnega društva za podporo se izroči finančnemu odseku.

Šedma seja, dne 13. oktobra.

Dopis finančnega vodstva, da prevzame e. k. deželna blagajnica opravila deželne blagajnice, izroči se finančnemu odseku.

Zdaj pride na vrsto proračun normalno šolskega zaklada za leto 1882. V ta proračun je finančni odsek postavil 500 gl. za učenje nemškega jezika na ljudskih dve- in trirazrednih šolah. Dr. Vošnjak se krepko protivi temu postavku, ker nasprotuje §. 19 temeljnih osnovnih zakonov in ima le ta namen, da bi se ljudstvo ponemčevalo in učiteljstvo demoraliziralo. Deželni načelnik g. Winkler pravi, da je bilo v deželnem šolskem svetu skleneno, naj se teh 500 gl. postavi v račun zato, da se bodo mogli učiti otroci nemškega jezika, ako roditelji kje to zahtevajo; zato pa se mora dajati učiteljem nagrada, ker niso zavezani tega jezika brez posebnega plačila učiti.

Poslanec Svetec je tudi zoper omenjeni postavek, ker ljudska šola ni terišče za učenje tujih jezikov, v ljudskih šolah se na vsem svetu povsod uči le materin jezik. Učenje nemškega jezika je prazna slama in nasilstvo; učitelji se s temi judeževimi groši le korumpirajo, učenci pa druge potrebne nauke zanemarjajo.

Poslanec Schaffer nemščino in šolskega nadzornika Pirkerja zagovarja.

Dr. Zarnik pravi, da ima teh 500 gl. edini namen, da se polagona germanizira. To je stara pesem, katero morajo narodni poslanci vedno ponavljati; ponemčuje se uže od leta 1870; poudarja, kaka sila se godi slovenskim prebivalcem na Štajerskem in Koroškem, kder se je slovenski jezik skoraj popolnoma uže iz ljudskih šol izrinol; on zahteva od vlade, naj varuje zakon po Taaffejevih besedah, da se Slovani ne smejo na steno pritiskati.

Apfaltrern, Deschmann in Lukmann pripočajo podporo, Deschmann očita narodnjakom, da so sami germanizatorji in slovensko časopisje imenuje »Schutzpresse«. Zelo smešno je govoril g. Lukmann ter razodel vso plitvost svojega duha in srca; on ne črti i ne ljubi nobenega jezika! (Potem bi najbolje bilo, da je mutec.) Brez nemškega jezika Avstrija ni mogoča! Narodnjaki se bojé, da bi ljudstvo z nemščino preveč — izomikali! Gosp. Lukmann je res modra glava.

Po daljšej razpravi, v kateri govoré še Pakiz, Vošnjak, Zarnik, Deschmann in Svetec, postavi večina 500 gl. za nagrade učiteljev pri podučevanju nemščine v proračun.

Narodna stranka priporočuje remuneraciji za verska učitelja v Šmartnem pri Litiji in v Toplicah pri Zagorji, a nemška stranka to odbije, čemer se ni čuditi, ker duhovščine ne more trpeti.

Finančni odsek predlaga potem, naj se vzame kamniškim frančiškonom remuneracija 250 gl., katere dobivajo za poučevanje v kamniške ljudske šole, i naj se nastavijo posvetni učitelji, katerih plača bo znašala uže v prvem letu 2050 gl.

Gosp. deželni načelnik frančiškane krepko zagovarja ter naglašá, da so vspehi kamniške deške šole, na kateri uče frančiškani, mnogo boljši, nego družih šol kamniškega okraja, na katerih uče izprašani posvetni učitelji. Šola bi nič ne pridobila, ako se postavijo posvetni učitelji, dežela pa bi imela nepotrebne troške.

Tudi poslanca Svetec in Zarnik se vrlo polezata za to, naj kamniška šola ostane, kakoršna je, a vse to nič ne pomaga, večina pritrudi finančnemu odseku, kajti franciški imajo dva naglavna greba, oni so namreč duhovniki in dobri narodnjaki, tacih pa sedanja večina kranjskega deželnega zbora ne more trpeti.

Potem se sprejme vsi drugi predlogi finančnega odseka o proračunu normalno-šolskega zaklada.

Nazadnje se je sprejelo več predlogov za stran cest radovijskega in kočevsko-laškega okraja.

Razstava v seji mestnega sveta.

25. oktobra je prišla v tržaškem mestnem svetu na vrsto obravnava o razstavi. Izvrševalni odbor za razstavo je namreč prosil, naj mestna občina prepusti v dotični namen zemljišče pri sv. Andreju, prevzame stroške za obzidanje morskoga brega in dovoli denarne pripomoči.

Poročevalec, magistratni adjunkt Vereton je v imenu mestne delegacije predlagal to le:

a) izvrševalnemu odboru za obrtniško in poljedelsko razstavo v letu 1882 v Trstu naj se prepusti 56374 štirjaških metrov uže obstoječega ali po zasutji pridobljenega zemljišča pri sv. Andreju v začasno porabo za razstavo pod tem pogojem, da se varuje lastniška pravica i ne kviri javno sprehajališče;

b) v načelu je dovoljeno, da prevzame občina stroške za obzidanje morskoga brega s pridržkom, da stroške za to sama določi;

c) mestni svet je povabljen, naj izreče, koliko denarne podpore za razstavo dovoli.

Pri generalnej debati izjavi g. Vidacovich, da bo zoper predloge glasoval. On je dobro opazoval uspehe gledé razstave, a prepričan se, da ne bo ustrezala namenu začetnikov, pa tudi ne žrtvam izvrševalcev. On bo zoper predloge glasoval toliko bolj, ker je tudi mnogo trgovcev zoper razstavo. On bi želel, naj se potrebnih 400.000 gld. v javni prid porabi. (Burno pritrjevanje na natlačeni galerijah, župan zvonil in zvonil, vse zamanj, jedva ko so drugi pomredovali, uleže se ploskanje). Kakor mestni svetovalec pa mora zoper predloge glasovati, ker je mesto v slabih denarnih razmerah, katere zahtevajo, naj se tudi pri 50 in 100 gld. varčno ravna; ako pa bi bila razstava v javno korist mestu, glasoval bi za predloge. (Burno pritrjevanje kakor zgoraj).

Začne se specialna debata.

Prva in druga točka se sprejmeta s 33 zoper 10 glasov.

Pri tretji točki predlaga poslanec pl. Rittmayer, naj se 15.000 gld. dovoli. (Žvižganje na galerijah). Predlog se sprejme z enolikim številom glasov, kakor prva dva. (Ropotanje, cepetanje, kričanje, žvižganje na galerijah; župan zvonil brez uspeha in vrže slednjič zvonce na tla, da se razbije, vendar kričanje in žvižganje ne poneha, župan pa pri vsem tem galerij ne počisti).

Hrup se slednjič poleže, župan se ves tresi, da skoraj ne more govoriti, z grenko, opotekajočo besedo se pritoži, da ni pričakoval od civiliziranega in omikanega občinstva (na galerijah je največ smetljake. Uredni tako otročjega vedenja, s katerim se z nogami tepta svobodnega državljana najsvetejša pravica, svobodno glasovanje).

Rešile so se potem še tri našim bralcem nezanimljive točke. Zbornico zapuščajočim svetovalcem je galerijska smetljaka, zbrana na velikem trgu pred mestno hišo, živizgala in mljavkala, dokler je ni policija razgnala. — Mi ne moremo umeti, zakaj župan ni za časa ukazal galerij zapreti. Čestit se pri tej seji Trst ni pridobil.

Spomnjam, se kako je prejšnji in sedanja župan brez graje pustil razsajati družal na galeriji, kedar se je oglasil kteri slovenski poslanec. Kakov hrup n. pr. je bil zavolj besede »tukaj«. Zdaj pa se je spoinil pri govor: *Danes meni jutri tebi!*

Dopisi.

Iz podgrajskega okraja 29. oktobra.

Ko sem šel zadnjič se stricem v Trst, opazil sem rano pred svetom neko svetilbo pri Ključu in tudi pri Bazovici; vprašam tedaj strica: Kaj pomenjajo ona svetila? In on mi odgovori:

»Tržaški tičarji so, tam, kder se sveti luč, natikajo limanice, da ptiče lové.« — »Ponoči? kako je to mogoče?« — »začudim se jaz ter dobim odgovor:« — »Do dneva natikajo, podnevi pa, ko ptiči prifrčajo iz brkinskih gozdov, skličejo jih vabei, da sedajo na limanice in hodijo tičarjem v roke. Glej, tudi tam doli pri Miljah natikajo limanice i tako se to godi dalje po Istri v koprskoj isolanski, piranski okolici i še dalje.«

— »Kako pa je to, pri nas bi žandarji vzeli gajbo in ptiče vsacemu, ki bi tako delal, ali tukaj ptiči lov ni prepovedan?« — »Prepovedan ali ne, žandarji patrolirajo ponoči in podnevi, a za tičarje se prav nič ne menijo. Tudi je v Trstu polno paglavcev, ki se pečajo s ptičjim lovom, v grdem zimskem vremenu celo po mestnih ulicah, in v kebah nosijo ptiče na prodaj; ne vem pa, da bi mestna gosposka kaj zoper to imela. Pred nekaterimi leti, tako se spominjam, res so pobrali več na trg postavljenih — oslepljenih ptičev, zdaj pa ne vem, ali se še za to menijo.«

Res čudno se mi je zdelo, da je na Tržaškem dopuščeno to, kar je pri nas ostro prepovedano, in koliko je pomagano, če so ptiči v naših gozdih varni, pa jih potem polove tam doli na morskem bregu, kamor se proti zimi selijo. To se vé, Tržačanom to ni dosti mari, toliko manj, ker so ptiči dobri s polento ter meščani nemajo polja i gosenic na sadnih drevinah, nam pa je tak lov v škodo i zato moramo tako pokončevanje obsojati.

Iz Istre, 28. oktobra.

Dné 27. oktobra je bila v Kopruradna okrajna učiteljska konferenca. Vdeležilo se jo nad 60 učitejev in učiteljic.

G. nadzornik Klančnik odpre sejo s primernim nagovorom, na kar se preide koj k volitvam: Učiteljstvo je izvolilo v okrajno zastopstvo v 23 proti 13 glasovi, koje je g. Bunc v popolnej zloznosti od vseh slov. učiteljev in gg. profesorjev dobil, g. Urbančič-a, učitelja na vadnici. Za prihodnjo deželno učiteljsko konferenco sta izvoljena g. Bunc in g. Contento. V komisijo za okrajno učiteljsko biblioteko pridejo: g. profesor pl. Kleinmayr, g. prof. Spinčić, g. Bunc, gospoda učitelja Fabreto in Dandruzzi in g. prof. Benati. V stalni odbor za prihodnjo učiteljsko konferenco so izvoljeni učitelji: Bunc, Vertovec, Jug. Dandruzzi in g. prof. Benati, na čelu jim je g. okrajni nadzornik.

Popoldne so referirali učitelji: Bunc, Vertovec, Benati in Dandruzzi. Rešili so svoje naloge obširno in dobro. G. Vertovec je dokazal v svojem referatu, »vsestransko bralni sestavek obdelovati«, da ne samo za pisavo, nego tudi v branji je potreba h ljudskejši »i« kot tacega in poluglasnega »e«. Ko je omenjeni gospod »resoluciji« stavil, da se to tudi dejansko uvede, bili ste sprejeti ne samo od vseh slov. učiteljev, nego tudi od gg. profesorjev. Slednjič stavi g. prof. pl. Kleinmeyr resolucijo, naj se na podlagi g. Vertovčevega referata jedna bralna metoda za vse slovenske i hrvatske ljudske šole v koperskem okraji uvede. Resolucija je bila jednoglasno sprejeta.

Še le ob 5. uri zvečer je bilo zborovanje s trikratnim »živijo« na Nj. veličanstvo skleneno. »Dejanja naj govore«, dejala je predzadnja »Edinost«. Kedo je še kedaj slišal, da bi v tem okraji drug Slovenec, razen g. dekana dolinskega kaj pri učiteljstvu v rokah imel.

In glejte, zdaj je v raznih zastopstvih 5, reci: pet Slovanov. In tudi v okrajno zastopstvo bili bi k malu zmagali, kajti Italijani so bili v začetku zelo nejedini in še le pri ožjej volitvi mej gg. Buncem in Urbančičem je zadnji zmagal. No za zdaj pa smemo biti na rezultat ponosni, osobito, ako pomislimo, da je tu 1/4 Italijanov več, nego Slovanov. K tako slavnej zmagi pa je gotovo pripomogel, kakor smo slišali, »shod« učiteljev v Dolini, dné 21. oktobra, pri katerem so posta vill kandidate ter jih zložno volili. Slava!

Iz Gornje Verdele 24. oktobra.

Velika sitnost in nadloga so pri nas domači in tuji berači. Tržaške gospode po ulicah in hišah preveč ne nadlegujejo, ker jih policija preganja iz mesta, zato pa se jih potepajo cela krdela po okolici, češ tukaj smo varni in brez strahú. Ubogi kmeti, ki sam kruha strada, mora jih prenašati in pod streho jemati. Nekateri prihajajo daleč sem s Krasu ali iz Istre. Zakaj vsaka občina svojih revežev doma ne preskrbuje? Usmiljeni ljudje, kateri drugzega ne zmorejo, delé jim po kos kruha in s tem se tako obleže, da ga potem prodajajo; beračiji pridružijo trgovino, véasih pa še — tatvino. Kdor bolj na samoti stanuje, bati se mu jih je, in mora po dnevi hišo zapirati, kakor po noči. Vabimo policijske stražnike, naj se potrudijo večkrat tudi k nam, tukaj dobé več dela, nego v mestu. Saj tudi mi za javno varnost davke plačujemo. — Še nekaj. Imamo blizu starega čevljarja, ki je svojo »meštrijo« uže na pol pozabil, pa čudo! naučil se je čarati ali »coprati!« Dela nek hokuspokus, izgovarja nerazumljive besede in trdi, da s tem prežene vsako bolezen. Grda sleparija! Naše lehkoverne okoličanke pa mu pridno nosijo — flike. Slovenke, kedaj vas — *panet sreča?*

Na Krasu 17. oktobra.

Štanjelska čitalnica se je probudila, v ta namen je napravil odbor veselico, pri kateri so sodelovali tržaški narodni pevci. Če tudi je bilo grdo vreme, dež in burja, vendar so prišli tržaški

pevci v omnibusu, katerega je burja skoro prevreči hotela. V Dutovljah je pogostil otrpele pevce poštar in župan gosp. Stok s kapljico domačega izvrstnega vina; to se vé, da so se grla takoj poplaknola in da je par lepih pesem zadonelo v zahvalo gostoljubnemu narodnjaku. Potem so se napotili proti Štanjelu. O i daleč je uže množica zagledala trobojnico, vihrajočo čez Kras; v Štanjel dospéve je pozdravil o-lbor vpricho obilnega občinstva. Po dobrem kosilu ogledali so si pevci štanjelske starine, pa krasno Vipavo s plodonosnimi vinogradi in akoprav je mrzla burja hudo brila z bližnjega, snegom zapadenega Nanosa, vendar se ni oko moralo nagledati krasnega prizora.

Beseda se je pričela točno po programu. G. kaplan je pozdravil domače in ptuje goste in jim zaklical: dobro došli. Pevci so peli več pesem po sporedu; potem pa je govoril g. kaplan Klobovs o namenu čitalnice, vpletel slovanska apostola sv. Cirila in Metoda tako prilicno v govor, da je navdušil občinstvo nenavadnim ognjem. Burni rokoplask in živio klicel so odmevali po dvorani in čestitalo se mu je na vspehu.

Po skupnej večerji so se vršile napitnice pri kapljici dobrega vina, le prekmalu je minol čas. Tržaški pevci so odpotovali, ko se je noč uže davno prelomila, pevajoč mej burnimi živjoklici. Vša čast gre prirediteljem te veselice, gg. Abramcu, občinskemu tajniku, in kaplanu Klobovsu, kajti bila je veselica, da so take po Krasu redke. G. župan je oskrbel vse za točno postrežbo in dobro pijačo, njegova gospodinja pa je z izvrstno kuhinjo goste popolnoma zadovoljila, vsak knéz bi bil zadovoljen s tako okusnimi jedili. Pevcem ostane Štanjel v najboljšem spominu in pridejo zopet radostno, ko se jim ponudi prilika sodelovanja pri veseliceh. Živela štanjelska občina i nje probujena čitalnica! Smojka.

S popotovanja 9. oktobra.

Lep večer je bil v belej Ljubijani, »Sokol« je imel v čitalnični restavraciji svoj »jour fixe«, pri katerem je sodeloval čitalniški pevski zbor. Vrli »Sokol«, to dično društvo, priredilo je veselico ta večer deželnim poslancem na čast, kateri so tudi počestili »Sokola« s svojim prihodom. Bela Ljubljana! vzdahol sem, ko mi je moj prijatelj razodel stvari, katere so skoraj enake našim tržaškim razmeram, gledé rovanja protinarodnjakov. Tudi v višjih krogih ni vse jasno in marsikateri črni oblak se ziblje nad kranjsko deželo i nje metropolo. Na Gorenjskem se kaže nekaka mlačnost, v Škofji loki je nemušstvo slana uzela, le tu pa tam moli še kak štor renegatsva, katerega gloda trohnoha. Manjka le móž, ki bi nevstrašljivo na čelu stali narodu. V Kranji je uže bolj gibeco vse, pozna se, da narodnost na površje stopa. Dalje proti Gorotanu je bolj mrzlo z narodnostjo, a skoraj na meji, v Kranjskej gori, stoji pazljiva prednja straža g. J. Robič, trgovec, pri njem je, rekel bi, čitalnica, skoraj vsi slovenski in Slovanom prijazni nemški listi se nahajajo v njegovej gostilnici, zatorej pa se tudi zbira vse narodno razumno občinstvo pri njem; da bi ga posnemali drugi gostilničarji, pomogli bi obilo narodu i sebi. Čez Trbiž v zilsko krasno dolino uže žali narodnjaka narodni propad, pokvečeno nemščino v eno mer gonijo Slovenije sinovi, nad katerih grobovi bode k malu plakala, ako se ne pomaga od drugod. Sami si ne morejo pomagati, ker se vsak boji nemilosti Nemcev. Da ne bi bili na Koroškem na odličnih mestih sami Nemci, večidel Slovincem neprijazni, dalo bi se še kaj storiti za naš narod. Tako pa je do duše žalostno. Vrnivšemu se na Kranjsko, omeniti mi je še lepe vasi Mengša; tu me je iznenadilo, da tako obljubena in premožna vas še bralnega društva nema, če tudi ima poleg tega obilno inteligence. Pripovedovalo se mi je, da g. župnik nasprotuje narodnemu razvoju, čudno, to je redka, a ne posnemanja vredna izjema! Kamnik je pa bolj naroden, nego utegne kedo misliti, za to ima velike zasluge narodni župan. Šola sredi trga, katera se prav zdaj zida in bode skoro dovršena, imenuje se lahko palača, najlepša hiša bo to v Kamniku in ona je občinska last, vzgled vsem kranjskim mestnim občinam. Po kmetih se tu in tam posebno odlikujejo vasi, precej se pozna, da je duhovščina vneta za narodno stvar. Vodice, vas sredi polja, ne daleč od Repnega, kder se je lani slavil Kopitar, jako je zavedna. Blizu te vasi je Šinkovturn, kder čestiti g. župnik Dolinar, popolnoma slep, vse božje službe opravlja, kakor bi videl, čudil sem se prostemu pastirčku, ki se je na moje prašanje nekako rogomentno odrezal, da je Slovenec. Na prašanje, kdo mu je to povedal, rekel je, da je od slepega župnika slišal. Sivi čestitljevi starček, katerega je zapustila luč oči, a ne luč narodne ljubezni, budi se svojim krepkim humorjem narod modro, da se mu je čuditi. Sploh je na Kranjskem narodni napredek očividni i

narodnost zagotovljena, nemušstvo zgubljava tla bolj in bolj, ni več daleč dan, ko zagrebo zadnjega odpadnika. Samovič.

Od kranjsko-primorske meje 20. okt.

(Sežansko-komensko učiteljsko društvo) je zborovalo dné 13. t. m. Nabražini. — Večina učiteljev je bila zaradi različnih tehtnih vzrokov zadržana udeležiti se tega zborovanja. Vendar se nas je zbralo 18 točno ob 10. uri predpoludné v šolskem poslopju.

S kratkim, jednatim nagovorom pozdravi pričujoče gospod predsednik Anton Leban, višji učitelj v Komnu, omenja različne društvene zadeve ter kliče konečno vsem: Dobro došli! Gospodilčna tajnica, učiteljica Štrukelj iz Komna, prečita zapisnik zadnje konference ter se verificira. Na to se je razpravljala pedagogično-didaktična točka: »O značnosti in disciplini v ljudskejši šoli;« govoril je gosp. učitelj Koršič iz Komna. Vse teze tega referata je g. predsednik dal na glasovanje in so se soglasno potrdile. Vsi pričujoči so bili tudi tega mnenja, da je najboljša kazen za otroka pri svojeglavnosti in trmi — šiba; da bi bilo tedaj dobro, da bi se šiba v šolo — uvedla. — G. predsednik pravi, da so pedagogi gledé na šibo različnega mnenja, eni jo želé, drugi zopet ne. — Vsekako, pravi on, nasprotuje ta §. 24. postave 20. avgusta 1870, kateri pravi: »Telesno pokorilo v šolo nikder in nikdar ne sme priti«. Različne učiteljske konference so sicer uže sklenole, naj bi se šiba v šoli zopet rabila, pravi g. predsednik, tudi v dunajskej okrajnej učiteljskej konferenci so učitelji z veliko večino sklenoli prositi dotične oblasti, da bi šiba na novo v »šoli pela«. Ta predlog je prišel tudi v dunajskem c. k. okrajnem šolskem svetu na dnevni red in tudi ta se je izrekel za šibo v šoli. Kaj se je potem zgodilo, to ni znano; vsaj tako pravi g. predsednik, da ni on v pedagogičnih listih o tem nič več čital. Ker ta kazen šolskim določbam nasprotuje, sklenol je zbor Nabražini, da bi se smela šiba rabiti le z dovoljenjem dotičnih roditeljev.

O drugej točki: »O materinem jeziku in njega važnosti v ljudskejši šoli«, imel je govoriti gosp. Janko Leban, učitelj v Lokvi. Ker je bil pa on zadržan udeležiti se zborovanja, pride ta točka v prihodnjem zborovanju na vrsto. Zbog tega je pa govoril g. predsednik Ant. Leban: »O važnosti šolskih izletov in šolskih veselice«.

Ker spada snov tega referata bolj v pedagogičen list, naj tukaj omenim le glavne točke o njem.

1. Namen tacih izletov je ta, da postanejo otroci prijatelji narave.

2. Taki izleti koristijo jako pri poduku v domovinoslovju, a vrše se vselej po enem narčtu; t. j. učitelj naj prej doma prituha, kam bode otroke peljal in zakaj jih bode tja peljal.

3. Pri izletih naj se ne gleda na strogo disciplino, otroci naj se prosto gibljejo.

4. Vsled tega bode učitelj spoznal mladino notranjost, otroško naravo itd.

5. Pri tacih izletih učitelj mnogo upljava na edinost in ljubezen mej učenci; dobi tudi priliko, da surovost izganja.

6. Taki izleti naj se vrše na spomlad, poleti, jeseni in če je mogoče tudi po zimi, kajti, kar mladina vidi na spomlad v razvoju, vidi poleti uže popolnoma razvito, v jeseni dozorjeno, a po zimi v počitku itd.

7. Iz navedenega bode mladina oceniti znala korist narave; uvidi, da je Bog nam v korist naravo ustvaril, ona ne boče nje sadú brez-miselno uničevala. Tedaj taki izleti budé, krepé mladini čut do narave.

8. Taki izleti podpirajo poduk v realijah, kajti mladina vidi vse v naravi, to se jej bolj v spomin vtisne, to ostane neizbrisljivo. Sploh, pravi g. govornik, naj se poduk v nedeljah učí na podlogi naglednosti; izvenredno, če se to ne more zgoditi, naj bodo dobre slike na pravem mestu. To velja posebno pri poduku o prirodopisu. A tudi poduk v domovinoslovju naj bode nagleden. Samo na zemljevidu se mladina ne nauči popolnoma spoznati svojega domačega kraja. Tukaj je naglednost tako potrebna, kakor pri naravoslovju. Konečno nam govornik navede snov, po kateri naj bi se taki šolski izleti vršili. Zbor vse soglasno odobri.

Vrstili so se na to posamezni predlogi. Sprejel se je predlog, da se izvolijo štirje dopisniki, ki bi različnim listom poročali o društvenem delovanju. Po kratkej debati so se ponudili ti le gospodje kot stalni dopisniki: gosp. Ant. Leban, višji učitelj v Komnu za pedagogično-didaktični list »Sola«; g. Hristislav Bogatec, učitelj v Divači za »Edinost«; g. Matevž Kanté, učitelj v Sežani za »Slov. Narod« in g. Anton Koršič, učitelj v Komnu, za »Sočo«.

Sklenolo se je nadalje, da bode društvo zborovalo dné 6. maja l. 1882 v Tomaju. Dnevni red naj bi g. predsednik objavil. Ako bi se drugi refenti ne oglasili za omenjeni zbor, bosta

referirala: I. gosp. Janko Leban: »O materinem jezici in njega važnosti v ljudskeji šoli«; II. gospod M. Kanté praktično v šoli pokaže: »kako naj se zgodovina v ljudskeji šoli uči?«

Hitro po poludne zaključil g. predsednik s kratkim nagovorom zborovanje. Bil je potem v krčmi g. Tanceta skupni obed, vršile so se razne napitnice, petje nas je kratkočasilo. Obedu se je vdeležil tudi nabrežinski župan g. Caharija. Po obedu smo vsi si ogledali znameniti nabrežinski kamnolom in v mraku smo se poslovili v veselej nadi, da se bomo maja meseca videli v obilnejšem številu v Tomaju. Daj Bog!

Politični pregled.

Notranje dežele.

V avstrijske delegaciji je izvoljen za načelnika vitez Schmerling, za namestnika pa prof. Hohenwarth; v ogerske pa za načelnika kardinal Haynald i za namestnika Ludovik Tisza. Vitez Schmerling je pri nastopu govoril o političnem stanju naše države; o Bosni i Hercegovini je rekel, da je uprava nepopolna i da ljudstvo ni umirjeno, o judih pa, da je mnenje nekoliko opravičeno, da judje uničujejo ljudstva s tem, da jih izsesavajo. Zaradi tega so pa judovski časniki zelo hudi na prvega svojega apostola. Skupni proračun za leto 1882 se je delegacijam predložil in znaša 114,400 gld. proti 112,500 gld. v letu 1881, na tostranske litavske dežele spada 81,700.000 gld., na ogerske dežele pa 32,700.000 gld.

Skupni proračun za leto 1882 je dva milijona višji od letošnjega in izvira iz tega, da se stotnikom priskrbé konji i da se bodo nadaljevala utrjenja v Galiciji. Za vojaštvo v Bosni i Hercegovini se je v proračun postavilo 6 milj. gld.

Naše gimnazije se užo od leta 1849 vedno organizirajo, pa še zdaj mnogo abiturjentov ni za nobeno rabo. O božiču bo le pri naučenem ministerstvu zopet posvetovanje o predlogačbah, posebno o učenju klasičnih in nemškega jezika. Razen tega se poda še devet drugih nasvetov, mej temi so: pogoj za sprejetje ima biti dovršeno deseto leto; izomika učiteljev na slovanških in italijanskih srednjih šolah; dopuščenje le ene latinske in grške slovnice za najmanj deset let; pomožitev učnih ur za nemški jezik v petem gimnazijem razredu na tri ure; vredba učnega črteža za visoko nemščino; enakomerna razdelitev naravoznanskega poduka; odprava srednjih šol v manjših mestih in trgih i njih pomožitev v velikih mestih, nekatere predrugeče pri šolskih vodstvih in nadzorstvih.

Italijanski kralj i kraljica je prišel 27. oktobra ob 7^{1/2} zvečer na Dunaj, na kolodvoru ga je sprejel cesar s cesarjevičem, udi cesarske hiše in prvimi državnimi dostojanstveniki ter ga spremil v svojo palačo. Poslednje dni so se vršile velike slavnosti kralju i kraljici na čast. Spomina vreden je dogodek, ki se je pripetil 28. oktobra. Bila je velika vojaška parada kralju na čast. Kralj je hotel sestiti na konja, pripeljanega iz cesarske konjarne, a konj kralju ni dal nase; na cesarjevo povelje je knez Thurn-Taxis dal pripeljati družega i tretjega konja, a tudi ta dva sta se uprla, zdaj je cesar dal kralju svojega konja, na katerega se je kralj popel, cesar pa je zahajal prvega, ki kralju ni dal nase.

Mej veseljami, ki so se vršile italijanske kraljeve rodinici na čast, bil je tudi lov, na katerem je kralj 136 zajcev ustrelil.

Dunajčanji se veselite prav sočutno vdeležujejo, kar je posebno kraljico razveselilo, pa tudi v Rimu napravilo dober vtisek. Zato je rimski župan telegrafiral dunajskemu: »Informato dell' accoglienza per la popolazione viennese delle Maestati reali italiani adempio grato dovere d' esprimere riconoscenza della capitale d' Italia. Sindaco Piacini. (Podučen o srčnem sprejetju italijanskih kraljevih veličanstev od dunajskega prebivalstva, štejemo si v prijetno dolžnost, izreči hvalo italijanskega prestolnega mesta. — Zadnji ponedeljek ob 9. zjutraj sta kralj i kraljica zupustila Dunaj ter se vrnola v svoje dežele.

Vnanje države.

Italijanski kralj je haje hotel tudi nemškega cesarja obiskati, ali Bismark je temu ugovarjal, ker bi njegov prihod utegne biti neprijeten francoskeji vladi i bi lahko prijateljske razmere mej Nemčijo i Francijo ohladil.

Italijanske novice hočejo vedeti, da naš cesar s cesarico in carjevičem obišče italijanskega kralja v Monci.

Da se v Italiji irredentovska društva prestala, to smo užo zadnjič omenili, vendar pa nekateri časniki drugače poročajo. Nekoliko se je prevročila kri res ohladila, ali na to se ni preveč zanašati; irredentov popolnoma zatreti ni tako lahko, ker je preveč vkoreninjena.

Poročila iz Rima preključujejo, da so se irredentovska društva zaprla. Profesor Zuppetta

in poslanec Bovio sta še vedno načelnika in Imbriani tajnik. Irredentovski odbor se vedno še zbira v dvorani Poli in nobeden zborov ne moti. Vlada tudi nič ne more storiti, ker je dala izseljencem iz nerešenih dežel posebne predprave, vzlasti volilno pravico. Pa naj bo temu kakor hoče, naj društva obstoje javno ali tajno, to je vse enako, ker lahko svoje privrčence skupaj zbornajo, kadar jim je drago.

Italijanski rogovileži so 23. oktobra l. t. obhajali slavnost 23. oktobra 1863 v padlih domoljubov v villi Glori blizu Rima. Pri tej slavnosti so obesili na drevo tudi venec, kateremu je bil privezan napis: »Assozione Trento e Trieste« ter upili: Smrt avstrijskim prijateljem. Venec so jim žandarji vzeli. Ricciotti Garibaldi se se je zarad tega hudo razvnel, grajal je shod italijanskega kralja z avstrijskim cesarjem i nemogoče zveze ter končal z besedami: »Združimo se, poljimo sovražnike, naj bodo zunaj dežele, v vatikanu ali kvirinalaju« Policija je zbor razgnala.

Na Nemškem so se vršile minoli teden volitve v državni zbor. Bismarku nasprotna stranke so se silno ukrepile.

V Berlinu je bil 27. oktobra hud napad na judje. Zbralo se je nad 4000 osob pred palačo državnega kancelarja Bismarka, upili so mu »hoch«, potem pa judje iz krčem in kavan na ulice pometali.

V francoskem državnem zboru je bil 23. oktobra izvoljen za načelnika Gambetta z 317 mej 464 glasovi.

Gambetti so ponudili načelništvu v ministerstvu, katero je tudi prevzel.

V Dardanelah so zasadii z dinamitom naloženo, v Odeso namenjeno ladjo. Dinamit je bil namenjen nihilistom. Turška vlada je na zahtevanje ruskega poslanca dinamit konfiscirala.

V severnej Afriki so začeli Francozi na mnogih krajih pritiskati na vstaše, katere srečno zmagujejo; več rodov se jim je užo podvrglo.

DOMAČE STVARI.

Slavnost v Dolini, ki je imela biti zadnji nedeljo, odložila se je zarad slabega vremena in se bo vršila prihodnjo nedeljo, naj bo vreme kakeršno koli.

Primerški poslanci Teuschl, Ritter in Vidulich niso prišli v prvo sejo v delegacijo. Može so ustavoverci in čutiljo, da je njihova politika popolnoma nasprotna mišljenju primorkega prebivalstva in zelo škodljiva interesom naše dežele. Zato so razpali sami se saboj ter se niso upali vdeležiti volitve v načelništvu.

Istrska mejcolna poteza se je l. t. m. odpravila in so vsled tega prestali colni uredi v Črnikalu, Podgorji, Vodica in Mihotičih ter se uvedla mejna okrajna kontrola v Istri i na kvarnerskih otocih.

Brodolom. Lloydov parnik »Pilade« je zadnji teden pri Merteri v Kvarneru zadel na škrbine ter se tako poškodoval, da je zgubljen, njegova vrednost je vknjižena za 131.000 gld. Blaga je bilo na njem 5000 kosov ter je skoraj vse poškodovano. Škoda, okoli polu milijona je zavarovana. Mornarji in popotniki so oti.

Svarilo. Užo zadnjič smo svarili, naj naši delalci ne hodijo na Grško, vsaj zdaj ne ker tam razsajajo hude bolezni. To svarilo je bilo namenjeno onim delalcem, ki se nabirajo za korintski prekop. — Danes moramo v drugič svariti. Neko francosko društvo je spravilo več delalcev z Goriškega in Notranjskega v kamekolome v Patras ter jim plačuje ra dan 4 franke, to je 1 gld. 60 kr. S to plačo pa tam, ker je silna dragina, še živeti ne morejo. Najbrž vsled slabega življenja so začele mej temi delalci razsajati strašne bolezni, tako celo, da so se še zdravi delalci silno prestrašili in da jih je Lloydov parnik na polu iz usmiljenja iz Patrasa nazaj pripeljal, ker niso mogli potnine plačati. Gospodje župani in duhovniki, svarite nevedne ljudi, naj ne hodijo v tuje dežele, dokler niso vprašali za svet pametnih mož.

Duhovske spremembe na Goriškem. Č. g. Josip Golja, vikar na Ponikvah, premeščeen je v Kamne pri Kobaridu; č. g. A. Žnidarčič, mlajši, kaplan v Moši, na Šenviško goro; č. g. Alojzij Gualia pride za kaplana v Oglej; č. g. Got. Pavletič, novomašnik, pa za pomočnika v Moše.

Goriška čitalnica se je preselila v novo stanovanje na Travniku.

Preskušnja učencev vinarske in sadjarske šole na Slapu se je 27. oktobra vršila v priča kranjskega deželnega glavarja grofa Thurna in deželnih poslancev gg. Navratila in Lavrenčiča. Preskušnja je opravljala dvanajst učencev, ki so v splošno zadovoljnost odgovarjali tako, da je g. deželni glavar na dobrem vspehu čestitil g. vodji Dolenc in g. adjunktju Pircu ter pohvalil pridnejše učence.

Mil. tržaški škof je nevarno zbolel, kar z obžaljevanjem naznanjamo.

Kmetijska razstava v Novem mestu se je prav dobro obnesla. Dolenjci so si ž užo pridobili čast in tudi dober vspeh ne izostane.

Slovenski Narod naznanja, da bo po novem letu izhajal v večji in pomnoženi obliki po starej ceni.

Državni poslanec g. Obreza je tudi letos izdal tiskano poročilo o svojem delovanju v državnem zboru.

Jurčičev nagrobni spomenik je bil te dni postavljen in dela, kakor poroča »Narod«, najboljšo vtiske. Nagrobni napis se glasi: Josip Jurčič,

rojen v Mujiavi blizu Krke, 4. marca 1844, umrl v Ljubljani 3. maja 1881.

Svojemu pisatelju in prvoborniku postavil hvaležni narod slovenski.

Tvrd bodi, neizprošen, mož jeklen, Kadar braniti je česti in pravde Narodu in jeziku svojemu.

Tugomer, V., 8.

Podkovska šola v Ljubljani se prične 14. l. m.

Slovensko učiteljsko društvo se je konstituiralo v Ljubljani. Načelnik mu je Fr. Govekar, njega namestnik Feliks Stegnar, blagajnik J. Tomšič, tajnik M. Močnik.

Imenovanje. Za generala je imenovan naš rojak Alfred vitez Valenčič, doma iz Ilirske Bistrice. Bil je dozdaj polkovnik v generalnem štabu in prvi adjutant F. Z. M. barona Kuhna. — Dr. Fr. Mandič, dozdaj višji zdravnik v rezervi pri polku Sachsen-Meiningen, imenovan je za polkovnega zdravnika ter privrčeen h garnizonskeji bolnici v Ljubljani.

Narodna zmaga. Zadnji teden so bili v Ptuj na Štajerskem prvikat izvoljeni samo narodni kandidati v okrajni šolski svet.

Misijon. 5. novembra t. l. bodo pred gg. misijonarji oo. Lazaristi, po pred g. Antonu Žgur, župniku povabljeni, začeli sv. misijon na Premu, ki bude 8—9 dni trajal. Bog daj svoj blagoslov.

Požari in zavarovalnice. Skoraj ne mine mesec, da ne bi se čulo o velikih požarih; cele vasi so vpepeljene in na koncu poročila je navadno pristavek: zavarovano je bilo le malo pogorelecev. To je malomarnost. Saj imamo dobro zavarovalno banko »Slavijo« v Pragi, zakaj se ne zavarujejo kmetje? Slavna duhovščina in učitelji naj bi živo prigovarjali kmetom, da se vsak zavaruje. Nesreča nikdar na počiva, v malo trenutkih je bogata vas siromaska. Zraven pa je treba tudi opozoriti, da se na kmetih vse premalo pazi na nevarnost ognja. Tudi ni prav, da gredo ljudje vsi iz hiše v cerkev, ali kam drugam, hiša bi nikoli ne smela biti brez varuha, neka previdnost o tej zadevi bi morala vedno po vaseh vladati, kajti dostikrat bi se ogenj udušil, ako bi kedo o pravem času priskočil; ta malomarnost je tudi dostikrat kriva, da živina in celo ljudje v ognju poginejo. Naj se tedaj ognja bolj pazi.

Cerkvena glasba. V Blaznikovej tiskarnici v Ljubljani je izšlo: 26 Tantum ergo ad IV. voces inaequales, composuit et collegit P. Angelicus Hribar. Napevi so zloženi v lahkem cerkvenem slogu. Prodajajo se v Blaznikovej tiskarnici po 70 kr. po pošti 2 kr. več. Čisti dohodek je namenjen študentskeji kuhinji. — Strokovnjaki to delo zelo hvalijo.

Soča. Odgovor tega tednika na našo »odpravo« je prava morska kača brez konca in kraja; a bralevo oko najde v omenjenem odgovoru le staro užo 3 ali 4krat pogreto kašo pomešano z nekoliko debelimi surovimi otrobi. Očita se nam da nismo niti ene očitbe zavrnoli, mi pa mislimo, da smo to storili odločno in jasno in puščamo sodbo o tem našim mnogobrojnim bralecem na Goriškem, katerim morda tudi »Soča« prihaja v roke. Urednik »Soče« je sicer vroče krvi, a menda slabo vidi in sliši, drugače ne bi preskočil našega pojasnila v svojem odgovoru ter gonil svoje stare čenčarije. Na ta način bi mi utegnoli plesati v kolobarju do solnega dne in pravda bi se vedno od spredaj začenjala. Naš slov. narod pa bi se posmeheval obema pravdarjema, češ, kakošna sta belaka! Da borba užo tudi na Goriškem vsem priseda, to se nam javlja ne samo od ene strani. Dekla*) »Soča« je hotela iz muhe narediti slona; a spodletelo jej je. Ako se jej še dalje zljubi lovorice služiti si s tem, da pri nas pezdirlja išče, ter naše »grehe«, našo »nepopoljšljivost« prav po farizejsko svetu naznanja, nam je tega malo mar. Naj v prihodnje ljubljanski saljivec »Brenčelj« odgovarja. Mi smo na narodnem polju užo delovali, posebno pa naš urednik, ki je užo leta 1861 uredoval jako vpljiven list, ko so »Sočini« prepirljivci se hlače trgali po šolskih kloph. Torej je prav nespačetno i smešno, če hočejo zdaj taki gospodki igrati na Primorskem nalogo hudega školnika ali korporala. Mi jim zavračamo: »kder Vas ne žge, tam ne pihajte«. Na »Sočo« se na Goriškem malokdo posluša, naj si toraj ne domišlja, da se bomo mi Tržačani na njene »salomonske« izreke ozirali plašljivo. — Neodvisni so lahko ljudje različnih stanov, ako niso »Lanz-

knecht-je«; a zaljni ne morejo biti neodvisni, ker je užo njih služba taka, da morajo v boj, kadar se drugim, a ne njim ljubi. O neodvisnosti damo mi lahko takih dokazov, da do tarih »Soča« nikoli ne pride, dokler bo v sedanjih rokah. Koga pa zastopa »Soča«, ako se odreka solidarnosti z onimi, ki delajo politiko na Goriškem? Lepa je ta, ako ne bi bila —? In s tem bašta! Zadnjo besedo ima, kakor si želi — »Soča«, ker s klepetaljami ni konca drugače.

Veliko naznanilo na slednji strani današnje številke: »3% knež srbske srečke«, pozoru naših bralecev posebno priporočamo. Te nove srečke je izdala ravnokar e. k. priv. »Länderbank«. Do sedaj je manjkalo tako imenovanih »malih srečk«, pri katerih je mogoče, z manjšimi prihranili primerne obresti, in h kratki upanje na dobiček pridobiti. »Srbske srečke« imajo veljavo 100 frankov v zlatu, in so se izdale po 93^{1/2}% = 44 fl. Vsakoletni kupon od njih nese 3 franke. Vrh tega je vsako leto 5 izžrebanj, vselej z glavnim dobitkom 100.000 frankov, in z najnižjim dobitkom 100 frankov. Tedaj nij ugodniših srečk, in nadjati se je, da se bodo k malu obče priljubile. — Tudi oziroma poročta se smejo pripravljati, ker so edini državni dolg srbske, lepo se razvijajoče knježevine. Urno prodajo bo pospeševala menjična hiša administracije »Mercur-as, Ch. Cohn,« ktera stavi pri nakupu ugodne pogoje, izdaviš prejeme in pošiljavne liste s prvim vplačilom 4 fl. in ugodnimi obroki za doplačila. V obseh slučajih kupec koj igra, in celi dobiček je edino jegova lastnina. Ker je prvo izžrebanje že 12. novembra, kaže, z nakupom srečk ne odlagati.

Razne vesti.

V Bosni i Hercegovini so se večeraj in predvečerajem na mnogih krajih utrgali oblaki. Vsled tega so reke razvodenele, poplavile na široko polja in celo mesta, razrušile ceste mostove in telegrafe, odnesele hiše; ljudje so se vender rešili, škoda je velika.

Lepa dogodba na železniškeji postaji. Na eneji večini postaj neke železnice, ki drži skoz južno-zahodnje Češko, oskrboval je več let blagajnik zelo zanesljiv uradnik. Zanesljiv je bil brez primere, ker pri vsakeji preiskavi se je vse ujemalo do zadnjega polukrajcarja. Zadevajočega uradnika in preiskovalca sta red in natančnost tako tesno sklenola, da je zadnji vedno rajše v stanovanji prvega prenočil, nego v gostilnici, in uradnikova ljubeznjiva gospa je prav zvesto skrbela, da mu je pripravila dobro posteljo ter mu tudi vselej več ur kratek čas delala. A kar naglo se je prigodilo nekaj, na kar nobeden ni mislil! Prišel je namreč nepričakovano drug uradnik od vodstva ter blagajnik preiskal. In glej! manjkalo je le 5000 gld. Nastopilo je najprej neprijetno čudenje, po ponovljenji preiskavi zagotovilo, da ni mogoče, da bi kaj manjkalo, potem brzojavno poročilo vodstvu, katero je uradnika suspendiralo. Damoklejev meč državnega pravdnika je visel nad glavo natančnega uradnika, ki je duhtal in duhtal, kako bi se iz zadrege otel. Ali nič ni zduhtal celo Gambrinov sok ni pomogel. V dvanajstetj uri njegove skrbi stopila je k njemu vredna njegova ženica, prišla ga roko, zaupljivo se mu ozrla v oči ter rekla. Ljubi moj mož! Ali se ne spominjaš, ko je vodstvo odbilo tvojo prošnjo v kateri si prosil službe; jaz pa sem vzela zavrneno prošnjo. Sla sama k vodstvu in ti si dobil službo? Ali se ne spominjaš, da si prosil, naj te premešče v T., ali niso hoteli; jaz pa sem Sla k vodstvu, in ti si bil premeščen; in naposled, ali ne veš, da sem ti imenovanje na to zdanje mesto sama od vodstva prinesla? Zakaj bi tedaj obupa? Le meni prepusti to stvar, jaz užo dobro opravim. Soprogu se je čelo razvedrilo, poljubil je svojo ženico rekši: Le hodi k vodstvu, duša moja! In Sla je, in prinesla drugi dan svojemu možu dekret, s katerim je bil zopet v službo postavljen. Hm, hm, vredna ženica!

Tržno poročilo.

Kava — prodaje se po jako bliskih cenah. Denes stane Rio od gl. 41 do gl. 72., Java gl. 82 do gl. 88., Portorico gl. 92 do gl. 101., Ceylon plant. gl. 98 do gl. 135.

Olje — namizno po trdnih cenah, mej tem ko so cene bombažnega in jedilnega olja mlahove. Namizno olje stane gl. 56 do gl. 68., jedilno gl. 33^{1/2} do gl. 40^{1/2}.

Sadje. — Sultanina gl. 36 do gl. 41., cvobe gl. 23 do gl. 31., opaša gl. 23 do gl. 21^{1/2}, rožiči gl. 7 do gl. 8^{1/2}, fige v venci gl. 16 do gl. 17., v solih gl. 14 do gl. 16., mandlji gl. 83 do gl. 89., pomerance in limoni gl. 6 do gl. 7.

Riž — brez spremembe; cene zadnjič naznanjene.

Petrolija. — Denes je cena tega blaga užo trdneja z nagibom, da še poskoči. Denes stane petrolje gl. 10.—, za december gl. 10^{1/2} do gl. 10^{1/2}.

Dunajska borza

dne 2. novembra.

Enotni drž. dolg v bankoveh	76 gld. 65 kr.
Enotni drž. dolg v srebru	77 • 60 •
Zlata renta	93 • 95 •
1860 državni zajem	133 • 50 •
Delnice narodne banke	833 • — •
Kreditne delnice	366 • 50 •
London 40 lir sterlin	118 • 45 •
Napoleoni	9 • 36 ^{1/2} •
C. kr. cekini	5 • 59 •
100 državnih mark	58 • — •

Izžrebanje 5. decembra:

Srečke ogerske državne loterije, glavni dobiček 70.000 gld. in 3349 družih dobitkov, srečka velja 2 gld.

*) Lepa »dekla« to, ki »gospo Edinost« vedno obira!

Ljubljanske srečke

za samo 50 kr. na teden 28 gld.
ali tudi 2 gld. na mesec
Ako se plačijo na enkrat 24 gld. in se morajo vleči vsaj s 300 gld., pošiljajo se tudi proti poštini nakaznici ali zajemu.
Pri Jos. Zoldan v Trstu, verifikacijski urad za izžrebovanje in menjavnice, Casa fu Stratti poleg c. k. namestništva. (14-6)

Auerovo

najboljše barvilo za lasé za blekasto, rjavino in črno edino najboljše na kontinentu, s poročtom, da se porne znežek, barva v 15 minutah in stalo, da se barva pri umivanju ne odmirá. Patent za Austro-ogersko. Cena za karton tekočina za žrebekasto 4 gld. — za črno ali rjavato 3 gld. — z natančnim naznanilom, kako se ima rabiti 20 kr. več v gotovini ali s povzetjem.

Koppitzinovo
najboljše sredstvo za okranjenje kože zoper prán, reumatizem, kožne spuščeje, stare in nove rane, otekline, kakor tudi zoper vsako drugo zunanjo bolezen steklenica 1 gld. 20 kr. v gotovini ali s povzetjem, z ovitkom 20 kr. več. Mnogo spručal leži na razglod pri M. Hrdlička, c. k. priv. vlastnik na Dunaji, Wieden, Hauptstrasse št. 36, kamor naj se pošiljajo esa naročila. (24-22)

Važno gospodinjam!
Moj najboljši in izvrstni stroj za pranje in izžemanje

se skrbnim gospodinjam ne more dovolj priporočati. Daje pri prihranbi mnogega časa in materijala in z najvišjim varovanjem najčistejšo perilo, kakor se z roko nikoli ne more prirediti. Edina ženska zadostuje, da perilo srednje hiše v nekaterih urah popolnoma osuši. — Cena stroju z navozom za pranje je 15-20 gld., stroju za izmečkanje 15-20 gld., stroju za pranje z mahavnim kolesom 35, 40, 45, 50 gld.
(15-12) Daniel Schmid, Wien, Mariahilf, Stumpergasse Nr. 49.

Od c. k. av. namestništva potrjeni bureau za inserate in naznanila Vincencija Hrdlička, Dunaj, Wieden, Hauptstrasse 36. I. nadstropje se priporoča p. n. gospodi, bankam, denarnim zavodom in vsakemu trgovcu ali obrtniku v domačih in tujih deželah sploh za posredovanje pri naznanilih pod strogo tajnostjo!
Inserati za vse koledarje in časnike se sprejemajo ceneje, kakor če se neposredno naročajo.
Kup in prodajo hiš, posestev in blaga vsake vrste, posredovanje pri denarjih in službah, pri ženiških ponudbah itd. prevzame za inseriranje pod popolno tajnostjo bureau za inserate in naznanila Vincencija Hrdlička za vse časnike na svetu. (30-15)

Najstarejša avstrijska zavarovalnica c. k. priv. Azienda Assicuratrice v Trstu ustanovljena v letu 1822 s poročtvom svoto nad osem milijonov goldinarjev (ki so bili po predpisu V: 214 trgovinskega zakona v zadnjem glavnem zboru dokazani, priporoča se za zavarovanja.
1. Zoper škodo po požarih na poslopih, fabrikah, pohištvih, zalogah z blagom, shrambah s poljskimi pridelki, kakor tudi na drugem premičnem blagu.
2. Zoper škodo na potih po mokrem in suhem.
3. Zavarovanje na človeško življenje v vseh razmerah.
4. Zavarovanje zoper nesreče na životu in življenju.
Azienda Assicuratrice, ki si je od svojega ustanovitvenja pridobila zaslužen dobro ime v avstrijski državi in zunaj nje, zavaruje po najcenejših vplačilih i najstobodnejših pogojih in daje so svojo poročtvom svoto p. n. občinstvu gotovo varnost.
Pozvedovanja vsake vrste radovoljno daje preglede brez plačila deli in zavarovalne ponudbe sprejema
vodstvo v Trstu via S. Nicolo št. 4.
Kakor tudi zastopništva in glavna društvena opravništva v vseh večjih krajih avstrijske ogerške države in v Italiji. (12-11)

Dober kup ure.

Razpošijam proti poštnemu povzetju, in povrnem denarje, ako ne dopadajo; vsako naročilo je torej brez izgube.
1 ura na valjar iz srebrnega niklja z verižico, prej 12 gld., sedaj 5 gld. 25 kr.
1 ura na sidro iz srebrnega niklja z verižico, prej 15 gld., sedaj 7 gld. 25 kr.
1 remontoir Washington ura z verižico, prej 50 gld., sedaj 15 gld.
1 čisto srebrna ura na sidro, s patentiranim kolesjem in verižico, prej 25 gld., sedaj 11 gld. 25 kr.
Zlate ure za gospé, prej 40 gld., sedaj 20 gld. z vratnimi verižicami.
Zlate remontoir ure, prej 100, sedaj 40 gld.
Poročstvo za 5 let.
Ph. Fromm fabrikant ur, Rothenthurmstrasse gegenüber der Wollzeile, Wien. (6-1)

Franjo Jereb, trgovec

z manufakturim blagom, suknom, tkanino, napravljeno obleko, in vzlasti s popolno zalogo robe za kočije, z' bordinami, traki, čopi in gumbi, kakor tudi s pristojnimi preprogami vsake vrste.
Trst, via s. Giacomo (Riborgo) Ghiaccera H. 658-2. (20-5)

Pozora vredno!

Epilepsija, krč in belne čutnice! Vsi, ki se zanimajo za te bolezni, ali iščejo gotovo pomoč, naj si zaupno omislijo knjizico **Dr. Ebona-a**, strokovnjaka za krč in čutnične bolezni. Dobi se brezplačno in frankirano edino pri gosp. **Parlaghy,** München, 39, Bayerstrasse. (12-4)

Cvet zoper trganje, po dr. Maliču.
Ja odlično najboljšo zdravilo zoper protin in revmatizem, trganje po udih, bolečine v križi ter živih, otekline, otrpnele ude in kite itd., malo časa če se rabi, pa mita popolnem trganje, kar dokazuje obilno zahval. Zahteva naj se samo - cvet zoper trganje po dr. Maliču - z zraven stoječim znamenjem; 1 steklenica 50 kr., pravega prodaje in razpošilja samo lekarna "pri samorogu" J. pl. Trnkoczyja na mestnem trgu št. 4 v Ljubljani. (12-3)

Vinske sesalke
(pumpe) najboljše sestave, pri shodu vinorejev na Dunaji z državnim in enim zlatim darilom zaradi dobre izdelave odlikovane, s vso pritlikino; prave ameriške cevi z dveletnim poročtvom, Mousseux, sodi, menjalne in kijunaste pipe, prehodne zaklopnice in vsi izdelki iz kovine pri **Franco Syrowy,** Wien, III. Bezirk, Fasangasse Nr. 18. v lastnej hiši. (24-18)

The **Singer Manufacturing & C.** New-York.
Ako se plati vsak teden samo eden goldinar, dobi se Originalni **Singer-jev šivalni stroj,** in to brez povišanja cene Poročstvo se daje za pet let, poduk na domu brezplačno.
G. NEIDLINGER, generalni agent V Trstu, Corso, palača Modello Šivanke za Singerjeve šivalne stroje komad 3 kr. in tucat 30 kr. (13-9)

Prvo izžrebanje
uže 12. novembra!
3% knezevske

srbske srečke

iz leta 1881, a 100 frankov v zlatu.

Vsako leto pet izžrebanj
14. januarja, 14. marcija, 14. junija, 14. avgusta, 14. novembra.
Vsakokrat glavni dobitek

frankov 100.000 v zlatu.

Najmanjši dobitek 100 frankov v zlatu.
Dobitki in obresti se bodo izplačevale na Dunaju, v Budapešti, mnogih dež. glavnih mestih, kakor tudi v vseh evropskih velikih trgoviščih, brez vsakega odbitka.
Za natančno izplačevanje je porok knež. srbska vlada.
Srečka daje 3% obresti v zlatu.

Ugodni pogoji za nakup:
Srbske srečke za gotovo plačilo a gld. 44.
Pošiljavni listi
— proti prvi vlogi samo 4 gld. —
in doplačanju ostalih 40 gld. in 25 kr. za obresti do 15. januarja. 1882.
Prejemni listi
— proti vlogi samo 4 gld. —
Ostanek se ima odrajtati v 10 mesečnih obrokih a 4 gld.
V obeh slučajih igra kupec brž ko je vložil prve 4 gld., sam in brez vsega prikrajšanja na vse dobitke.

Prvo izžrebanje uže 12. novembra.
Drugo izžrebanje uže 12. decembra.
Tretje izžrebanje uže 14. januarja.
Torej tri izžrebanja uže v prihodnjih 3 mesecih.

Menjarska hiša administracije
Wollzeile 10 in 13. Dunaj. „**Mercur-a.**“ **Ch. Cohn. Wollzeile 10 in 13.**